

יורה דעה עם מאיר הדעה

פז	דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול	1
פח	שלא להעלות בשר על השלחן כשאוכלין גבינה	7
פט	שלא לאכול גבינה אחר בשר	8
צ	דיני כחל	11
צא	דין בשר וחלב שנתערבו	15

סימן פז – דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול:

(א) "כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה(א), ואחד לאיסור הנאה(ב). יהוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול(ג), אבל מדרבנן אסור בכל ענין. (יכל צקר צחלב שאינו אסור מן התורה, מותר צהנאח):

(^א) לאיסור אכילה - ואף שלא כדרך אכילה² והנאה³ אסור, וחייב מלקות. משא"כ בשאר איסורים חוץ מכלאי הכרם (פ"ת).

(^ב) לאיסור הנאה – לרוב פוסקים לוקה על הנאה, ולרמב"ם לא. והשיעור הנאה לפי הצ"ח היא שיעור כזית, ולרע"א כפרוטה, ובענין חצי שיעור אסור מן התורה צ"ע. ובשר בחלב הנאסר בהנאה קוברין אותו. ואם שרפו גם אפרו אסור בהנאה מה"ת. ולענין אי מותר להאכילו לכלבים עמ"ש לקמן סימן צ"ד ס"ק ה' (פ"ת).

(^ג) שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול כו' - כלומר אבל לא ע"י כבוש ומליחה שאינו דרך בישול (ש"ך).

(^ד) דרך בישול - וחס בחם בלא רוטב לא הוי דרך בישול ומותר בהנאה. אף באלו שאינם אלא דרבנן ומותר בהנאה צריך ליתנם לעובד כוכבים כך ולא יבשל מתחלה דא"כ עובר על הבישול ואסור בהנאה מה"ת דאף דהחתיכה בלעה שלא כדרך בישול מ"מ הרי אח"כ נתבשל הבשר עם החלב הבלוע בו (פ"ת).

(^ה) כל בשר בחלב כו' מותר בהנאה - לבשל לאכול אסור בבשר עוף אבל בישול מותר בעוף ומיהו י"ל אסור לבשל משום מראית עין, והמחמיר לאסור בשר עוף בהנאה תבא עליו ברכה. להדליק נר חנוכה אסור בבשר בחלב, דעובר על בישולו, דיש בישול אחר בישול אפילו במקום שאין בישול בשבת (ש"ד), וי"ח שאין איסור בישול אחר בישול (רע"א).

(^ו) שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה - בשר חיה ועוף אסור לעשות מליחה וכבישה בחלב, אף דהוי גזירה לגזירה. וע"י טיגון בשר וחלב גמור אף דהפרי חדש החליט דהוה מן התורה הנה המנחת יעקב בכלל פ"ה בסולת למנחה צידד להקל, ולכן יש לצדד בהפסד מרובה להתיר מיני טיגון בהנאה. וצלי אסור מן התורה. הקדירה שהיה כבוש חלב מעת לעת ובשלו בשר בהמה אסור בהנאה אף דבלעה הקדירה ע"י כבישה מה בכך הלא פלטה אח"כ ע"י בישול לבשר ואסור בהנאה [הגהות רעק"א: וי"ח ד"ל דבכבישת חלב לא בלע הכלי כיון דהיתירא בלע כמ"ש ד"מ א"ח סי' תמ"ז הובא במג"א שם סקט"ז]. הקדירה שהיה כבוש חלב מעת לעת שבישלו בה בשר עוף כבוש בכלי אוסר בכלול (מ"ז).

(ב) גדי, לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ולא שנא בחלב אם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהווה:

¹ עי' המשך האו"ה: אמנם המחמיר תבא עליו ברכה.

² כמו לאכלן חי או עירב בהם דבר מר (רמב"ם מאכ"א פ"ד ה"י-א).

³ כגון להניח חלב על מכתו (פסחים כד ע"ב)

(ג) "אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, מותרים בבישול ובהנאה. ובשר חיה ועוף, אפילו בחלב טהורה, מותר בבישול, ובהנאה, ואף באכילה אינו אסור, אלא מדרבנן. 'אבל דגים וחגבים, אין בהם איסור, אפילו מדרבנן: הגה - ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים זה צקר עוף, הואיל ואינו רק מלכבן. אבל צקר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מלאית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דס:

(¹) טמאה - בשר נבילה וכן חלב אסור לבשל בחלב מן התורה ולוקה על בישולו אבל באכילה אין בו איסור בב"ח ואינו אסור בהנאה לצד א', והסומך ע"ז במקום הפסד לא יפסיד, ועי' פמ"ג בפתיחה שכתב דנקטינן דאסור בהנאה מן התורה, אמנם אפילו לדגמ"ר יש לחוש למבשל בב"ח, אף דלענין שבת לא חשיב בישול בכה"ג אך לענין בב"ח אפשר דהוי בישול (פ"ת).

(²) מותרים בבישול ובהנאה - כזית חלב שנפל על חתיכה שיש בה נ"ט זיתי בשר ונאסרה ואח"כ נפלה החתיכה לשאר בשר ויש ס' נגד כזית חלב ולא נגד החתיכה החתיכה נשארה באיסורה בהנאה והשאר מותר בהנאה [אבל אסור באכילה] דהא לית בהו טעם חלב כלל אלא דקיבלו טעם מחתיכת איסור דנעשה נבילה⁴ תו הוה כקיבלו טעם משאר איסורין ומותרים בהנאה אבל אם החלב עדיין נותן טעם בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהנאה ואף שכבר נאסר החלב פעם א'. איסורי הנאה שנתנו טעם למאכל מותר למכור דאין העובד כוכבים נותן יותר בשביל הבלוע (מ"ז). כזית בשר טמא וכזית בשר טהורה שנפלו לנ"ט זיתי חלב י"א דאיסורין מבטלין זה את זה, עיקר זה רק אם טמא וטהור אין טעמן שוין, אבל באמת אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר וודאי אסור באכילה ולענין הנאה יש לעיין דבאכילה אסור משום טמא ג"כ דנותן טעם וחייך אוכל יטעם אבל הנאה י"ל דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בב"ח ושרי בהנאה (ש"ד), והעיקר כדעה הראשונה (הגהות רע"א על הש"ד).

(³) ובשר חיה ועוף כו' ואף באכילה כו' - וה"ה איפכא בשר בהמה טהורה בחלב חיה טהורה אינו אסור מה"ת (פ"ת).

(⁴) מותר בבישול - מותר לבשל בשר לעובד כוכבים בקדרה של חלב אינו ב"י דכל שאינו אסור רק מדרבנן לא גזרו בבישול והנאה וכאן ליכא מראית עין דמי יודע אם הוא קדירה של בשר או של חלב מ"מ יש להחמיר מדכתב רמ"א סעיף ו' דאסור לחתות וכו'. ואפשר משום דמתחלה היה חלב גמור החמירו בו קצת (פ"ת).

(⁵) אבל דגים כו' - בב"י כתוב ומ"מ אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה והוא ט"ס וצ"ל עם בשר כמוזכר בא"ח סי' קע"ג (ט"ז), וי"א דגים בחלב סכנה ובחמאה ובשומן הנקלט מעל גבי חלב אין סכנה, ויש ליזהר שלא לבשל חלב עם דגים כי חמירא סכנתא מאיסורא ועיין מגן אברהם או"ח סי' קע"ג [ז"ל: ואפשר דבזמן הזה אין סכנה כ"כ⁶] (מ"ז)⁶.

(⁶) ונהגו לעשות חלב משקדים כו' הואיל כו' - מ"מ נראה שיש להניח לכתחלה שקדים גם אצל בשר עוף אלא במקום שאין לו שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה דכל מאי דאפשר לן לתקוני מתקנינן, ואפילו בבשר בהמה לא נאסרה כדיעבד אם אין לו שקדים (ט"ז), וי"א דצ"ל דמיירי בבישול דאי לאו הכי אפילו בשר בהמה ליכא איסורא דאורייתא וא"צ להניח שקדים. וי"א שאף בשר עוף אסור אם לא שיניח שקדים אצלו בתוכן או בצידן להיכירא, וכן עיקר⁷ (ש"ך).

⁴ קשה למה זה לא מין במינו ובטל ברוב?

⁵ ולכן מקילים בענין נטילת ידים, עי' רמ"א קטז ג, אמנם בקטז ב לכ"ע אסור בדיעבד אם בשלו יחד
⁶ עי' צדה לדרך פרשת צו.

⁷ יש לעיין אם יש איסור לשתות חלב שקדים בסעודה בשרית, ואם יש לשים סימן, שהרי לא מובא. עי' כנה"ג ויד אפרים שמתירים כאשר אומרים זה אחר זה.

(א) חלב משקדים - אין לאסור להניח בשר עוף בחלב שקדים בלי שיניח שקדים אצלו אלא אם הוא בפני הרואים כמו בסעודות גדולות דאיכא מראית עין גמור אבל בביתו מותר (פ"ת).
 (ד) 'אסור לבשל בחלב אישה, מפני מראית העין. ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור: הגה ונראה לפי זה, דכל שכן לאסור לזקל לכתחלה בחלב טמאה, או צקר טמא בחלב טמא ודוקא צקר זהמה, אצל צעוף, דרבנן, אין לחוש:

(ט) ואם נפל לתוך התבשיל - ואם עירב במזיד בתבשיל אסור לו ולמי שנעשה כן בשבילו ע' לעיל סי' ס"ו בש"ך סקי"א (רע"א).

(טו) ונראה לפי זה כו' - לא גזרו משום מראית עין אלא במידי דכשר לאכילה כל אחד לחוד דאז דומה לבשר טהור וחלב טהור ומ"ה בבישול עם חלב שקדים צריך להניח שם שקדים לכתחלה ובחלב אישה שג"כ מותר כל שפירש ממנה כמ"ש בסי' פ"א ע"כ אסור לבשל עם בשר משום מראית עין, אלא שאין בידי להקל במה שהחמיר רמ"א, ומ"מ פשוט בעיני דלפי זה כל שכן שיש לאסור מפני מראית עין לבשל בשר עוף בחלב שגזרו בו רבנן בהדיא איסור בשר וחלב, אבל במקום צורך לרפואה אף שאין סכנה בדבר יש להתיר בישול בחלב במה שאין האיסור אכילה אלא מדרבנן וכ"ש חלב טמאה או בשר טמא (ט"ז), בגווני דליכא למיחש למראית העין כגון לרפואה וכיוצא בו, גבי חלב אישה דלרפואה שרי אפילו אין בו סכנה כלל, מאחר דאין בו איסור כלל אלא משום מראית העין, אמנם יש צד שכל הלשון בישול היא ל"ד אלא כל האיסור מראית עין היא באכילה דווקא, ואינו עיקר (ש"ך), גם בבישול צריך להניח שקדים ליד הסיר (ש"ד), קשה לי דמ"מ אמאי מותר בהנאה נחוש למראית עין וצ"ע (רע"א).

(טז) או בשר טמא. קשה לי דלתסר ג"כ בשר טמאה בחלב טמאה משום מראית עין (רע"א).

(יז) אבל בעוף דרבנן אין לחוש - וי"א אף בעוף יש לחוש (ש"ך).

(ה) הביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, אע"פ שהיא מעורה בגידים, הרי זו גמורה ומותר לאכלה בחלב. אבל אם אין לה אלא חלמון, אסור לבשלם בחלב. אבל אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב:

(יח) אף על פי שהיא מעורה בגידין כו' - עי' לעיל סימן פ"ו ס"ד דבהכה תרנגולת על זנבה והטילה ביצים דאסורות משום אבר מן החי (ש"ך).

(יט) ומותר לאכלה בחלב - בדיעבד כל זמן שנגמרה הקליפה אפי' בקרום לבן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל, אפילו לענין אבר מן החי (ט"ז).

(כ) אבל אם אין לה אלא חלמון כו' - משמע אף על פי שאינה מעורה דכל שלא נגמר אלא החלמון כגוף הבשר נינהו, ולכתחלה אין לאכול בחלב אפילו אותן שנגמרו בחלמון וחלבון וקליפתן רכה עדיין אפילו אינן מעורות, אבל בדיעבד אם נתבשלו עם חלב, נראה דמותר. אבל אם הן מעורות, אפי' בדיעבד אסור, העיקר דגמורות היינו שנגמרו בחלמון וחלבון דאם אותן שקליפתן רכה מעורות אפי' בדיעבד אסור, מיהו אם לא נגמר אלא החלמון והן מעורות יש להקל במקום הפסד מרובה (ש"ך), מעורות היינו דאית ביה שורייקי סומקי אפילו נגמרה החלמון והחלבון מיקרי מעורות (ש"ד). ועיקר כש"ך (פ"ת).

(כא) אסור לבשלם בחלב - האי לבשלם ר"ל לאכלם (ש"ך), כאן אפשר כ"ע מודים דשרי לבשל ביצה המעורה בחלב דמינכר ולא אתי לאיחלופי (ש"ד). ודוקא בנמצאת במעי אמה אחר שחיטה אבל אם הטילה אותה בחייה כדרכה אפילו אם הקליפה רכה מותר לאכלה בחלב לכתחלה (פ"ת).

(כב) אבל אם אכלן בפני עצמן - אפילו אם הם מעורים עדיין באשכול (מחוברות בבשר השדרה) ואפילו לא נגמר אלא החלמון וגם הם מעורות באשכול מותר לאכול אחריהן גבינה או חלב (ש"ך), וטעמא דבשר עוף דרבנן ובביצים לא גזרו אף דחשיב כבשר ממש (ש"ד).

(ו) מהמעושן והמבושל בחמי טבריא, אין לוקין עליו (כג). וכן המבושל בשר במי חלב, או בחלב מתה (כד), או בחלב זכר, או שבישל דם בחלב, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר

בחלב(כה): הגה – וחלב זכר לא מקרי חלב כלל(כו). ואם נפל לחוד קדירה של בשר, אינו אוסר. אבל חלב מתה, ומי חלב(כז), אוסרים המאכל כמו חלב עגמה. ואפילו צביסול, יש לאסור לכתחלה. י"ג אומרים לאסור לחתות האש תחת קדירה של עוג(כח), לפי שהם מצטלים זהם פעמים חלב פעמים בשר, והמתה תחת קדירה שלהם בא לידי ציטול בשר בחלב. י"ד עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו זהם כלי בשר עם מים שהדיחו זהם כלי חלב, וליתן לפני בהמה, לאסורים בהגאה(ט). עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפפת הראש, אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב עם בשר וחלב. "ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדירות של התנורים שבצבת החורף, משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדירות שמצטלים בתנורים. וצדיעצד אין לחוש בכל, ואף לכתחילה אין בזה אלא חומרא בעלמא והמקיל לא הפסיד:

(כג) אין לוקין עליו - אבל איסורא מיהא איכא וכן בחלב מתה איסורא מיהא איכא כדלקמן סימן צ' גבי כחל ואפילו בחלב זכר (ש"ך). משמע דאיכא איסור דרבנן [בחלב זכר דבהמה – פ"ת] ואם נפל לתבשיל אסור עד ס' והרמ"א מירי בחלב זכר אדם דליכא אלא מראית עין וכל תערוכת ליכא מראית עין ושרי באין ס' (ש"ד).

(כד) או בחלב מתה - כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ולא שנא מתה מעצמה או נשחטה כדלקמן סי' צ' גבי כחל (ש"ך), חלב נבילה יש בו איסור תורה אלא שאין לוקין עליו (ש"ד). המבשל בשר בחלב של בת פקועה י"א שחייב שראויה לילד, וי"א שפטור שלא טעון שחיטה (פ"ת).

(כה) ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב – אין לוקין עליו כלל דאנן קי"ל דדם שבישלו או שמלחו אינו אלא מדרבנן וכמש"ל סימן ס"ט ס"ק ל"ט (ש"ך).

(כו) וחלב זכר לא מקרי חלב כו' – של חלב זכר של אדם, וכיון דלא מקרי חלב ולית ביה אפילו איסור דרבנן, אבל חלב של בהמה זכר יהיה איסור דרבנן (ש"ך), וי"א דבחלב זכר דבהמה איירי משום דלא שכיח לא גזרו דאי דאדם תיפוק דלא גרע מחלב אשה (ש"ד).

(כז) ומי חלב כו' - אפי' אותו מי חלב שנשאר אחר שעושין הגבינות אוסר המאכל (ש"ך).

(כח) י"א דאסור לחתות האש כו' - י"א דאסור לבשל בשר איסור בבית ישראל בקדירה של עובד כוכבים שמא יחתה הישראל כו' לכן צריך לשפחות עובדות כוכבים שתי קדרות א' של בשר וא' של חלב, מיהו בשר לאו דוקא אלא ה"ה שאר דברים דזיל בתר טעמא, מיהו אין בזה אלא חומרא בעלמא ואין העולם נזהרין בזה (ש"ך), בשר בחלב יש בישול אחר בישול ומ"מ הבלוע שבתוך הקדירה מבשר וחלב יחד שיפלוט לחוץ ויתבשל לא חשו דזה לא הוה דרך בישול, אבל בשר בקדירה בת יומה מחלב וודאי הוה דרך בישול (ש"ד).

(כט) דאסורים בהנאה - היינו כשהדיחם במים רותחים ועירבם כך רותחין הא לא"ה אינו אסור בהנאה כיון דאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול (ש"ך), כשהיד סולדת בו בכלי ראשון מיקרי מבשל הא כלי שני אף דמפליט ומבליע לא מבשל ושרי בהנאה (ש"ד).

(ל) ורגילות להתערב שם בשר בחלב - והא דלא מיתסר מה"ט לחפפת הראש שהרי נהנה משום דלרחוץ ראשו כיון שאינו דבר של אכילה לא חשיב הנאה כיון שאינו נהנה מגוף האיסור וע"ל סי' ק"ח ס"ד בהג"ה וס"ס קנ"ה בהג"ה (ש"ך).

(לא) ואף לכתחלה כו' - קדירות של מתכות אין להחמיר אפילו לכתחלה משום דאף אם היה ניתן היה חוזר ומתלבן ע"י האש (ש"ך), בתנורים שלנו בבית החורף אין רגילים להתבשל שם כלל וודאי שרי ומיהו יש לזהר שלא לשאוב מים בכלי חולב ואח"כ בכלי בשר דפעמים שהם מלוכלכים ולא הוה ב' נותני טעמים להיתר ויש למחות ביד העושים כן (ש"ד).

(ז) המבשל שליל⁸ בחלב, חייב. וכן האוכלו. אבל המבשל שליא, או עור וגידיים ועצמות ועיקרי קרנים ומלפים הרבים, פטור. וכן האוכלם, פטור:

⁸ תינוק?

(לב) פטור וכן האוכלם כו' - ה"נ איסורא מיהא איכא (ש"ך), נמצא עצם חלול בתוך מאכל חלב והיה ספק שמא היה מוח יש להחמיר ויש מתירים דלא מחזקינן איסורא⁹. וי"א בעצמות הרכין אסורין אף העצמות אמנם כאן משמע דעצמות הקשים נמי אסורין בב"ח מדרבנן. אותן שעורותיהן כבשרן כמו: עור השליל ועור תחת האליה ועור בית הבושת דהוה מן התורה כבשר ה"ה לענין בב"ח אפשר שאסור באכילה ובהנאה. הביאו דבש בנודות של עור אסור¹⁰, דאף שיבש הוא, מ"מ נתלחלח תוך שיעור כבישה, אם לא לצד השיער יע"ש¹¹, ויראה דמשום הכי אסור לצד הבשר שיש תלתלי בשר עדיין מחובר בעור, משא"כ לצד השיער אף דכבוש אסור בכולו, מ"מ העור לחוד אין בו טעם כל כך, ויש לסמוך ג"כ אמאן דאמר בשר בדבש פוגם, ומיהו שמן זית אוכלים אף הבאים בנודות דפוגם הוא בשמן (ש"ד).

(ח) י"ש מי שאומר דנסיובי דחלבא (פי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה), אינם בכלל מי חלב, ואסור מן התורה. אלא מי חלב היינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאוכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא. זהו הנקרא מי חלב:

(ב) אינם בכלל מי חלב - ע"ל סי' פ"א ס"ה ומ"ש שם (ש"ך), אפילו בהפסד מרובה יש לאסור בהנאה ומיהו אי יש עוד ספק אי מצטרפין דליהוי ס"ס או לאו איני אומר לא איסור ולא היתר וצ"ע כעת בזה (ש"ד).

(ט) חלב הנמצא בקיבה, אינו חלב, ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה. ויש מי שאוסר, (וכן נוהגין):

(לב) אינו חלב - דנפקא ליה מתורת אוכל וחשיב כפרש וטנופת (ש"ך), ואף דנותן טעם לשבח ומעמיד הוא אפילו הכי קים לחז"ל דנפיק מתורת חלב ולא הוה אלא כפירשא בעלמא ואף אם בישלו בה דהוה דאורייתא אפילו הכי שרי (ש"ד).

(ל) ויש מי שאוסר - פי' בצלול דוקא ויש מי שאוסר אסור אפי' בקרוש ואין בו לחלוחית חלב כלל (ט"ז), לבשל בצלול דאוסר רמ"א היינו לאכול, דלבשל ממש לכתחלה בלא"ה אסור משום מראית עין (מ"ז), פי' בצלול, ואף לכתחלה מותר בקרוש, מיהו בצלול אפילו בדיעבד אסור, מיהו נראה דלכתחלה אסור אף בקרוש משום מראית העין כמ"ש בסעיף ד' (ש"ך).

(י) חלב הנמצא בקיבה (לכתחלה אין להניחו בקיבה עד שיטפן החלב בתוך הקיבה, אבל זדיעבד אין לחוש עד) שנמלח בקיבתה, או שעמד בו יום אחד, אסור להעמיד בו (למ): הגה - ואם העמיד בו, אם הוא הכלול אסור כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה (מ). ואם היה ס' בחלב, הכל מותר. ואם היה הקיבה קרושה, אינה אוסרת כלום (מא), אפילו היה ס' בחלב נגד הקיבה. ואם היה הקיבה כלול מתחלה, ונקרש, יש לו דין כלול. י"ש מקילין בזה, וצמקוס הפסד יש להקל (מב). י"עור הקיבה, לפעמים מולחיס אותו ומייבשין אותו (מג), ונעשה כעז, וממלאים אותו חלב, מותר, דמאחר שנתייבש הוא כעז בעלמא, ואין בו לחלוחית צ"ע:

(ל) לכתחלה אין להניחו כו' - הטעם מפורש שם שחלב הקיבה חריף וחמוץ שהרי מעמידין בו (ש"ך), דחריף וחזק הוא ויש לחוש שיפליט ויבליע ובדיעבד אין אוסר כ"א בנמלח או כבוש מעת לעת אבל לא כשיעור על האש לחוד (ש"ד).

(ז) שנמלח בקיבתה - והשיעור שיששה במליחה לחשוב כרותח נתבאר בסי' ס"ט סעיף י"ח ושיעור מליחתו שיהיה כרותח בסימן צ"א סעיף ה' (ט"ז), בעינן כשיעור על האש וירתח ואין נאכל מחמת מלחו מטעם דיש דיעות דאף הצלול מיחשב פירשא וממילא טעם בשר הנבלע בה הוה ג"כ פירשא, מ"מ לדין אוסרת מליחה בכולו כמו שכתב בסימן ק"ה סעיף ט', א"כ אין צריך כשיעור על האש וכ"ש חלב יש לומר דהוה שמן וצריך לומר דאפילו הכי מקילין כיון

⁹ וזה אפילו אם יש קצת מוח?

¹⁰ מקורו משבולי הלקט (חלק ב' סי' לד) עור קיבה שמולחין ומייבשין אותו וממלאין אותו חלב מותר כיון שנתייבש העור הוא כעז בעלמא ואין בו שום לחלוחית בשר.

¹¹ הכנה"ג מביא צד המתירים ולא מסכים איתם.

די"א דצלול נמי הוה פירשא ומיהו כדי קליפה נאסר מיד וצריך ס' נגד הקליפה (מ"ז). צריך שישהה במליחתו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח וכדלעיל סי' ס"ט סי"ח וצריך שיהא נמלח כ"כ שאינו נאכל מחמת מלחו וכדלקמן סי' צ"א ס"ה ונראה דאף לדידן דקים לן במליחה לאסור מיד וכן אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי מ"מ יש להתיר כאן בדיעבד אם העמידו בו גבינות אם לא נמלח בכה"ג כיון דבלאו הכי חשבי ליה כפרש בעלמא אפילו לצלול וגם הוא מילתא דרבנן דמן התורה אינו אסור אלא דרך בישול ולא ע"י מליחה (ש"ך), מיהו כדי קליפה בעינן עכ"פ ס' כמו שכתבנו בט"ז. ומיהו אם נמלח מליחה מועטת ולא שהה והעמיד גבינות ובשלו הגבינות אח"כ אפשר דאין להקל דתו הוה דאורייתא, וצ"ע (ש"ך), ע"י לעיל ס"ק (ד) (פ"ת).

(לח) או שעמד בו יום א' - פירוש מעת לעת דהוי ככבוש (ש"ך).

(ט) אסור להעמיד בו - פי' שלא יתן מאותו חלב שנמלח בקיבה או הועמד בה יום אחד לחלב בשביל שיקפיא לעשות ממנה גבינה (ט"ז).

(מ) עד שיהא ס' בחלב כו' - כלומר עד שיהא ס' בחלב שהעמיד ונעשו גבינות נגד החלב שהיה בקיבה שנאסרה בקיבה משום בשר בחלב. ולכאורה קשה כאן כיון שהוא דבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל וכמ"ש בסעיף י"א, י"ל דדוקא דבר מעמיד שאסור מעצמו ממש כגון נבילה אמרינן דלא בטיל משא"כ הכא שאין המעמיד אסור מעצמו אלא משום תערובת בשר בחלב ולכך בטיל שפיר הכא כיון דלא נאסר אלא על ידי מליחה וכבוש דאינו אלא מדרבנן ס"ל להרב דלא חשיב כגופו של איסור לענין שיאסור במעמיד בכל שהוא (ש"ך).

(מא) ואם היה הקיבה קרושה אינה אוסרת - דפירשא בעלמא היא ואין להקשות מ"מ יאסור משום טעם בשר שנבלע באותו פירשא, דהוי כנותן טעם בר נותן טעם, וי"א דלא הוי כנ"ט בר נ"ט כיון שקבלה החלב טעם מהקיבה הוי כטעם ראשון אלא הטעם דגם טעם בשר הנבלע בה הוי כפירשא בעלמא (ט"ז), כלומר אם היה החלב שבקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפילו לא היה ס' בחלב שהועמד נגד החלב שבקיבה והטעם דבקרוב חשיב החלב כפירשא בעלמא וליכא למימר עכ"פ קבלה טעם מעורר הקיבה דאין כח בטעם שקבל פרש זה מן העור לכשיתחבר אח"כ עם חלב גמור שממנו נעשה הגבינה שיוליך עמו טעם בשר (ש"ך), אף דלא שייך נ"ט בר נ"ט באוכלין כמו שכתבנו בסי' צ"ה הכא בפרש הוה כמו בכלי ושפיר דמי (ש"ך).

(מב) ובמקום הפסד יש להקל - ואף לפמ"ש בסקכ"ה? דאפי' בקרוש ממש יש מחמירים, נראה דהכא בצלול ונקרש, יש להקל ג"כ במקום הפסד מרובה, כיון דאין כאן אלא איסור דרבנן (ש"ך), וי"א דכל שהיה דרך בישול בצלול ואח"כ נקרש יש להחמיר (ש"ך).

(מג) עור הקיבה לפעמים כו' - וה"ה שאר בני מעיים כשמייבשים אותן עד שנעשו כעץ ומ"מ נראה דלכתחלה אין לעשות כן (ש"ך), אבל בשר יבש כעץ אוסר והוא הדין עור הקיבה ובני מעיים בבישול יש לאסור דמתרכך ונותן טעם, והוא הדין ע"י שריה מעת לעת יש להחמיר בעור הקיבה, ודוקא ע"י מליחה או כשיעור על האש הוא דמותר (ש"ך).

(יא) י"אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה, יש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת. אבל המעמיד בעור קיבת נבלה, וטריפה, ובהמה טמאה, אוסר בכל שהוא: הגה - מקום לזכר האסור בעצמו, ומעמיד, אפילו צאלף לא צטיל. קדווקא שלא היה טעם מעמיד אחר, רק האסור, אבל אם היה טעם ג"כ מעמיד היתר, הוי זה זה גורם, ומותר אם איכא ס' נגד האסור:

(מד) העמיד גבינה בעור כו' - פי' שנתן חתיכת העור בחלב (ט"ז), ונקפה (מ"ז).

(מה) יש בה טעם בשר - כלומר כשאין בגבינה ס' נגד העור והמחבר אזיל לטעמיה דס"ל לקמן ר"ס צ"ח דסמכינן אטעימת העובד כוכבים לכך כתב סתם אם יש ביה טעם בשר אבל אנן קי"ל דלא סמכינן האידנא אטעימת עובד כוכבים וכמ"ש הרב בהג"ה שם והלכך לעולם משערינן בס' והיינו דכתב בהג"ה לישנא דאיכא ס' (ש"ך), ואפילו באיסור דרבנן לא סמכינן עכשיו אקפילא ואפילו מסיח לפי תומו ג"כ עיין סי' צ"ח (ש"ך).

(מ) אבל המעמיד בעור קיבת נבילה - החילוק בזה כתבו הפוסקים דעור קיבת כשירה מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסור אלא משום חבורו עם הגבינה כל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי באפיה קאי אבל עור נבילה וכיוצא בו שאסור מעצמו כיון שהוא מעמיד אנו רואין כאילו האיסור בעין (ש"ך), המעמיד בדבר המותר מצד עצמו בטל הוא ואפילו נבלע בו איסור, ואם עשה המעמיד פעולתו אף שלא שהה מעת לעת וכיוצא אסור ונכון הוא (ש"ד).

(מז) אבל אם היה שם ג"כ מעמיד כו' - אם יש סיוע מן ההיתר מותר אף על פי שאפשר שהיה גם באיסור לחוד כדי להעמיד דהוי ליה זה וזה, ומיירי במצמצם בבירור בענין זה דודאי לא היה באיסור לחוד כדי להעמיד אבל בלא"ה אין לנו לסמוך על היתר זה (ט"ז וש"ך), י"א אפילו מחומצת כבר בהיתר ונפל איסור לתוכה ויש בה כדי לחמץ אוסר. דע דאנן קיי"ל מעמיד ולטעמא עבידי אין בטילין ומ"מ יש הבדל ביניהן כי מעמיד קיי"ל דהוה רק מדרבנן ובטעמא י"א דהוה דין תורה כל שנרגש הטעם אפילו באלף ומיהו אם נאבד הטעם במיעוטו ואין מרגישין כלל ודאי דבטל אף לטעמא עבידי (מ"ז).

סימן פח - שלא להעלות בשר על השלחן כשאוכלין גבינה:

(א) באפילו בשר חיה ועוף, אסור (א) להעלות על שלחן (ב) שאוכל עליו גבינה, שלא יבא לאכלם יחד (ג). כ"אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל, מותר ליתן זה בצד זה:

(8) אפילו בשר כו' אסור כו' - וה"ה איפכא גבינה אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו בשר בהמה וחיה ועוף ופשוט (ש"ך).

(2) אסור להעלות על השלחן - ונראה דוקא בשר אסור להעלות על השלחן שאוכל חלב או איפכא משום דלא בדילי אינשי מיניה מפני שכל אחד היתר בפני עצמו, אבל מותר להעלות בשר נבילה על השלחן שאוכל עליו בשר כשירה. אמנם עי' א"ח סימן ת"מ דעובד כוכבים הבא עם חמצו לבית ישראל אסור להעלותו עמו על השלחן כו' ופסק כך בש"ע שם נראה דהתם משום חומרא דחמץ שאני דכיון דחמץ במשהו רחוק הוא שלא יתערב פירור א' משל עובד כוכבים בשל ישראל. וכן אסור להעלות לחם של איסור על השלחן כדרך שאסור בבשר וחלב (ש"ך), אסור להעלותו על שלחן - ולא מהני להעמיד אצלו שומר שישגיח עליו (רע"א), אין להדליק בחמאה דגזרינן שמא ינטף ממנה על הבשר אבל בנרות של שומן העשוי כעין פתילה לא חיישינן שמא יטיף, והא דלא כתבו ג"כ שלא להדליק בחלב י"ל דחלב בדיל מיניה ונזהר שלא להחזיקו אצל מאכל (פ"ת).

(3) שלא יבוא לאכלם יחד - ואף על פי דכשאוכלם יחד נמי ליכא איסור דאורייתא שאין איסור אלא דוקא דרך בישול יחד ונמצא דהוי גזירה לגזירה בגמרא אמרי' דבכה"ג גזרינן גזירה לגזירה (ט"ז).

(ב) הא דאסור להעלותו על השלחן, דווקא בשני בני אדם המכירים זה את זה (ד), אפילו הם מקפידים זה על זה, אבל אכסנאים, שאין מכירין זה את זה, מותר. ואפילו המכירים, אם עשו שום היכר, כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או אפילו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להיכר, מותר: הגה - ב"דוקא שאין אוכלין מן הפת המונח ציניהם להיכר, אבל אם אוכלין ממנו, לא הוי היכר, דכלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השלחן. כ"אבל אם נתנו ציניהם כלי ששותין ממנו, וכלאו הכי אין דרכו להיות על השלחן, הוי היכר אעפ"י ששותין מן הכלי. וכל שכן אם נתנו סם מנורה, או שאר דברים שעל השלחן, דהוי היכר. ויהיו זהירים שלא לשחות מכלי אחד, משום שהמאכל נדבק בכלי. וכל שכן שלא יאכלו מפת אחת. וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שזירי מאכל במלח:

(7) בשני ב"א המכירים זא"ז - שאינם מתביישים זה מזה ויאכל כל אחד מחבירו (ש"ך), ביושבים רחוקים זה מזה בכדי שאין יכול לפשוט ידו וליטול מאוכל חבירו שרי לד"ה בלא היכרא (ש"ד), והמודר הנאה מדבר או אוסר אכילה עליו אסור להעלות על השולחן (פ"ת), י"א מי שאכל בשר שצריך לשהות שש שעות לא ישב אצל מי שאוכל גבינה שמא ישיט לו, ולא ראיתי נזהרין בזה (מ"ז), אם גם אחרים אוכלים על שלחן זה מותר אף בלא היכר דזה עדיף מאם עשו שום היכר ע"ש (פ"ת).

(7) מפה אחת - משמע דרשאי לאכול ע"י היכר ולא דמי לחמץ שאי אפשר שלא יתערב כל שהוא ועיין סימן פ"ט ס"ד ושם אבאר לענין מפה (ש"ד סק"ח).

(8) פת להכיר - היינו א' אוכל ממנו תו לא הוה היכרא כיון שאוכל ממנו, ומש"כ שפת הוה הכירה אפילו אינו שלם (ש"ד)

(9) אם נתנו שם מנורה כו' - היינו כשאין דרכה להיות שם כגון ביום ובכה"ג אבל אם דרכה להיות בלילה במקום הזה לא הוי היכר (ש"ך, וט"ז), או שאין דרכה לעמוד במקום הזה אלא בסוף השלחן ועכשיו העמידוה להפסיק בין מאכל חלב לבשר (ש"ד).

(10) משום שהמאכל נדבק בכלי - והלכך אפי' הם בשתי שולחנות ואפי' שני אכסנאים אסור (ש"ך), וכ"ש דאסור לאכול מפת א' האוכלין בשר וחלב (ש"ד), מיהו אם העמידו קנקן ושותין מכלים קטנים שפיר דמי (מ"ז סק"ו).

סימן פט - שלא לאכול גבינה אחר בשר:

(א) בהאכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שיששה שש שעות. ואפילו אם שהה כשיעור, אם יש בשר בין השינים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין: הגה - ב'ואם מלא אחר כך צצר צבין השינים, ומסירו, כריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה. ב'ויש אומרים דאין כריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק וצריך צרכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה. והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הצצר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו כריכין לצדק גם כן צרכת המזון אחר הצצר, לאז הוי כסעודה אחרת, מותר לאכול לדברי המקילין. אבל בלא צרכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם צרכת המזון, או אחר כך. ואם מלא צצר צבין שינוי, אחר השעה, כריך לנקרו ולהסירו. ויש אומרים דאין לצדק צרכת המזון על מנת לאכול גבינה, אבל אין נזהרין בזה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת צצר לגבינה, וכן נכון לעשות: (8) אפילו של חיה ועוף - כלומר שהם מדרבנן וכמ"ש בסימן פ"ז (ש"ך), בשר הוא לאו דוקא הוא הדין שומן דמושך טעם (ש"ד).

(2) עד שיששה כו' - יש בזה ב' טעמים הא' שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפ"ז מי שלא אוכל אלא לועס לתינוק אינו צריך להמתין וטעם ב' הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השינים דמקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעוכל ולפ"ז גם הלועס חייב להמתין רק יש קולא בבשר שבין השינים שאחר ו' שעות וקי"ל להחמיר כשני הטעמים (ט"ז וש"ך), אמרו בגמרא מסעודה לסעודה היינו שש שעות, ויש עוד נ"מ באוכל גבינה חריף או מתולעת דמושך זמן לרש"י אסור ולהרמב"ם מותר, ואנו מחמירים כחומר ב' הפירושים ואין זה כתרתי דסתי וכו' כסיל בחושך הולך חדא דאיפשר ב' הפירושים אמת דלאחר שש שעות שרי דמסתמא לא נשאר בשר ואם יש צריך לחצוץ ועוד כל שאנו עושים מספק לחומר לא הוה כתרתי דסתי אהרדי ודע דאם לועס לתינוק תבשיל שיש בו שומן¹² לכאורה לכל הפירושים אין צריך להמתין דמושך ליכא כיון דלא אכל ובין שיניים ליכא מכל מקום יש להחמיר להמתין שש שעות משום לא פלוג וישראל קדושים ואין לפרוץ גדר. והני שש שעות הם חלק מכ"ד מעת לעת לא זמניות (מ"ז).

¹² היינו טעם בשר ולא ממשות של בשר.

(א) ומסירו - א"צ שהייה ו' שעות מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה וה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה (ש"ך).

(ג) וי"א כו' - טעם פלוגתתן דאיתא בש"ס פכ"ה דאחר בשר אסור לאכול גבינה עד סעודה אחרת ודעת סברא הראשונה דהיינו מכדי זמן סעודת הבקר עד סעודת הערב שהוא ו' שעות, וסברת הי"א דמיד כשסילק ובירך, מיקרי סעודה אחרת, ולכ"ע אם לא סילק ובירך אפי' כל היום כולו אסור דהא בעינן סעודה אחרת, והרבה בני אדם מקילין בזה (ש"ך).

(ה) ובירך ברכת המזון - נראה דאם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלאו הכי לא הוה סילוק (ש"ך), הוא הדין למאן דנוהר מלאכול בשר אחר גבינה מטעם הזוהר הביאו הלבוש באו"ח קע"ג שהפליג מאד בחומר זה נמי צריך לברך ברכה אחרונה אחר החלב ובשבועות נוהגין לאכול מאכלי חלב ומברכין ברכת המזון ואח"כ אוכלין בשר (ש"ד).

(ו) אחר אכילת הבשר שעה אחת - אבל הצנועים מושכים ידיהם מסעודת שחרית לערבית גם נוהגים העולם דאין חילוק בזה בין עוף לבהמה, ואם אי אפשר למחות ביד בני אדם שאינן בני תורה אבל בבני תורה ראוי למחות ולגעור בהם, שלא יקילו פחות משש שעות, אמנם בהמתנת שעה גם כן צריך קינוח והדחה (ט"ז).

(ז) צריך לנקרו ולהסירו - צריך הדחה וקינוח הפה אבל ודאי אם לא מצא בשר בין שיניו דהמנהג בהמתנת שעה סגי אפי' בלא קינוח והדחה, ומ"ש הרב ד"א מיד אם סילק ובירך מותר ע"י קינוח והדחה משמע דקינוח והדחה מיהא בעי היינו אם בא לאכול מיד אחר שסילק (ש"ך).

(ח) אבל אין נוהרין בזה - והירא דבר ה' יחדול עצמו מלישב עם שאינן נוהרין בזה במסיבה אחת (ט"ז), וי"א שאין למחות ביד המקילין שהביא רמ"א ז"ל דיש להם על מה שיסמכו (פ"ת).

(ט) שש שעות - חולה השותה מימי חלב לרפואתו אפילו הוא רק חולה קצת א"צ להמתין אחר אכילת בשר יותר משעה ואחר שכבר בירך ברהמ"ז ישתה וירוח לו (פ"ת), אבל אחר לעיסה בלא"ה דיש מתירין לגמרי, אין ממתנינים שש שעות (רע"א).

(י) וכן נכון לעשות - כן ראוי לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה (ש"ך), וכן בעינן סילק ובירך ברכת המזון הא לא"ה אפילו כל היום לא מהני (ש"ד).

(ב) אבל גבינה, מותר לאכול אחריו בשר מיד, ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם. ואם היה בלילה, שאינו יכול לעיין אותם היטב, צריך לרחצם. וצריך לקנח פיו ולהדריחו. והקינוח הוא שילעום פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקימחא ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכים (פי' מקום למעלה מבית הבליעה קרוב לשיניים) ואין מקנחים יפה. ואחר כך ידיה פיו במים או בייין. במה דברים אמורים, בבשר בהמה וחיה. אבל אם בא לאכול בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קינוח ולא נטילה: הגה - ויש מחמירין אפילו צצק אחר גבינה, וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפילו צצק עוף, כמו בגבינה אחר צצק. ויש מקילין. ואין למחות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים. מיהו טוב להחמיר:

(א) ובלבד שיעיין ידיו - ה"ה בלילה אם יש לו נר יפה א"צ נטילה, ונראה דדוקא נר יפה אבל בסתם נר צריך נטילה, ומש"כ נר יפה היינו כעין אבוקה, וי"א שיש לרחצם אף ביום לפי שלפעמים הגבינה שמינה ונדבקת בלחלוחית הידים ולא אדעתיה (ש"ך), ובשעת הדחק שאין לו מים בסמוך נ"מ בזה (ש"ד), ונכון להחמיר בדבר שאין בו טורח (פ"ת).

(ב) צריך לרחצם - שפשוף בגופו או בכותל או היסח הדעת פוסלים במים אמצעים בין חלב לבשר, וצריכין ניגוב כמים ראשונים וחוץ משאר משקים שאינם כשרים לאמצעים מפני שהן שמנים וצחים ואינם מנקין את השומן ואת המאכל (ש"ך), ומיהו מים אמצעים נוטלין ע"ג קרקע (ש"ד).

(א) וצריך לקנח פיו ולהדיחו - א"צ לדקדק בקנוח פה והדחה אלא איזה מהם שירצה יקדים (ש"ך), יש נוהגין לשרות פת במשקה ואוכלין ועולה במקום קינוח והדחה וטוב לעשות כל אחד בפני עצמו (ש"ד), הקינוח הוא שיבלע דוקא לא שלועס ופולט, ומיהו לכתחלה בלא"ה צריך לבלוע ואסור לפלוט משום הפסד אוכלין (פ"ת).

(י) חוץ מקימחא - דבכל קימחא לא הוי קינוח (ש"ך).

(ט) ואח"כ ידיח פיו - לאו דוקא דה"ה אם מקדים ההדחה וכמ"ש בס"ק (יג), ויש מחלוקת בשאר משקין לרחוץ ידיו מהני חוץ מים ורתחין דלא מהני דא"א להעביר הזוהמא במים ורתחין והיינו יד סולדת בו (ש"ד).

(טז) בבשר בהמה וחיה - ואף על גב דחיה מדרבנן כיון שבשרה דומה לשל בהמה החמירו בה (ש"ך).

(יז) ויש מחמירין אפי' בבשר אחר גבינה - פי' להמתין שש שעות ושיעור גבינה קשה שזכר רמ"א היינו שעברו עליה ו' חדשים או שהיא מתולעת, וי"א דוקא בגבינה מתולעת יש להחמיר, אבל בגבינה ישנה ואינה מתולעת אין להחמיר בזה יותר מקינוח וניקור שינים והדחת פה וידיים (ט"ז), גבינה מתולעת ואוכל התולעים, ולדבריו גבינה מפרה אף שהיא קשה ונשאר בין שיניו אין צריך להמתין דלא מיקרי גבינה בין שיניו אמנם י"ח ואמר דגבינה בין שיניו נמי מיקרי גבינה יע"ש וכן ראוי להחמיר בגבינה קשה עיין ש"ך ס"ק (יח) (מ"ז).

(יח) שכל שהגבינה קשה - ומן הסתם אם היא ישנה ו' חדשים חשיבה קשה (ש"ך), עיין ש"ך דלא כט"ז משום דגבינה נמי מיקרי גבינה בין השיניים (ש"ד).

(יט) אין אוכלין כו' - לפי מה שנתבאר בסעיף א' דאחר אכילת בשר נוהגין להמתין שעה א' א"כ אפשר דגם הזוהר מודה שלא אסר רק בסעודה חדא ובשעתא חדא (ש"ך) יש מקילים בשר עוף אחר גבינה לאכול, וכבר נהגו להקל ע"י סילוק ובהמ"ז, והיינו כל שאין גבינה קשה אבל גבינה קשה ראוי להחמיר שש שעות (ש"ד).

(כ) מיהו טוב להחמיר - ויש שקורא תגר על המחמירים שהוא כמו מינות (ש"ך), ושומן אווז נמי ראוי להחמיר להמתין שש שעות, והעולם מחמירין (ש"ד).

(ג) אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה ביניהם אינה אלא רשות (ויש מלכיס נטילה). אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, חובה ליטול ידיו: הגה - וסומן של צֶסֶר, דינו כצֶסֶר עצמו. ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל צֶסֶר, כמו אחר צֶסֶר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר. מיהו אם אין צֶסֶר בתבשיל, רק שנתבשל בקדירה של צֶסֶר, מותר לאכול אחריו גבינה, ואין צו מנהג להחמיר. וכן נוהגין לאכול צֶסֶר אחר תבשיל שיש בו גבינה או חלב, מיהו יש ליטול ידיו ציניהם, ואפילו לא יאכל צֶסֶר ממש רק תבשיל של צֶסֶר אחר תבשיל של גבינה, אם נגע בהן בידיו. שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין, אינו כריך נטילה, ללא הכריכו נטילה רק לאוכלים:

(כא) ושומן של בשר כו' - י"א אפי' בשומן אווז יש להחמיר וי"א דמרק של בשר יש לו דין בשר וי"א דווקא אם הוא עב כמו עם ירקות יש לו דין בשר (ט"ז), כשהוא עב ויש בו מיחוי בשר דינו כמו בשר וצריך שש שעות (מ"ז).

(כב) ושומן של בשר וכו' - ואפילו שומן של עוף דינו כשומן ממש (ש"ך).

(כג) מיהו אם אין בשר כו' מותר - לקמן ריש סי' צ"ה יתבאר דאפי' לאכלו עם גבינה מותר דהוי נ"ט בר נ"ט, ונראה דהא דאשמועינן הכא דמותר לאכול גבינה אחר כך, היינו אפילו נתבשל בקדרה שלא הודחה יפה, דהוי קצת ממשות של איסור, דבכה"ג אסור לאכלו עם גבינה כמבואר לשם ושרי הכא (ש"ך), לקמן (סי' צ"ה ס"ב) כתב הרמ"א דיש מחמירין בצלי ובישול שלא לאכול בכותח וכן הלכה (ש"ד), נראה דר"ל אפילו אם אין ס' נגד הטוח בעין שעל פי הקדרה, ולפ"ז פשיטא דתבשיל שהושם בו מעט שומן מותר לאכול אחריו גבינה אף אם לא היה ס' נגד השומן, וי"א היינו דוקא שאינו נותן טעם ממשות בתבשיל רק לחלוחית טוח על

פניו, אבל אם נותן הממשות טעם בתבשיל הוי כמו שומן, ולפ"ז בתבשיל שיש בו שומן ואין בתבשיל ס' נגדו אין להקל (פ"ת).

(כד) מיהו יש ליטול ידיו ביניהם - אף ביום לכ"ע דיותר נדבק בידים מגבינה עצמה (ש"ך), מי שאוכל במזלג אין צריך לרחוץ ידיו ומ"מ הנכון להחמיר בדבר שאין טורח (ש"ד).

(כה) שמש המשמש כו' - ויש חולקים (ש"ך), עיין מ"י כלל ע"ו ועיין כר"ו מ"ש בזה ליישב¹³ (ש"ד).

(ד) כ"מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה. כ"אסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר(כו). (וכן להיפך אסור). וכל שכן שאסור לחתוך גבינה, אפי' צוננת, בסכין שרגילין לחתוך בשר. ולא עוד, אלא אפילו הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר: הגה - וכן להיפך נמי אסור. מיהו על ידי נעילה בקרקע קשה, שריון). אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם סני סכינים(ז), ולרסום אחד מהם סיהא לו היכר. ונהגו לרסום של חלב, ואין לנסות מנהג של ישראל(ח):

(כו) על מפה - אין דברי הרב אלא כשהיו מניחין הבשר והגבינה על המפה ואז יש לחוש שמא ידבקו זה בזה אבל מנהגינו להביא כל מאכל על השלחן בקערות כו' הלכך אפי' לצאת ידי חומרת הרשב"א ז"ל בהפוך המפה לחוד ובהסרת הפתיחן סגי (פ"ת).

(כז) מיהו ע"י נעיצה כו' - זה קאי אמ"ש שרוצה לחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם כו' לא צריך רק קינוח הסכין (ט"ז). וי"א דאפילו לחתוך בו לחם לאכול עם גבינה צריך נעיצה. והכא לא משום בליעת ממש אסריה לה, דהא צונן בצונן הוא, אלא משום דסכין שמנוניתו טוח על פניו וכיון שתשמישו תדיר לא סגי ליה בקנוח. וי"א הכא דאפילו נעיצה לא מהני (נקה"כ), לפי הט"ז משמע אף בסכין איסור סגי בקינוח (מ"ז), וי"א אוסר לחתוך בו פת לאכול עם גבינה אף אם נעצו, דלא התירו נעיצה אלא אם אירע במקרה שחתכו בסכין בשר או איפכא שצריך נעיצה להכשירו מן האיסור, משא"כ בכה"ג. ובסכין של עובד כוכבים שנאסר כבר א"כ הנעיצה מיחשב להכשירו מן האיסור וכל זה מדינא, אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם ב' סכינים וכמ"ש הרב בהג"ה, ובשעת הדחק שאין לו סכין אחר מוקמינן לה אדינא (ש"ך).

(כח) אבל כבר נהגו כו' - נראה כוונתו דלפי המנהג אסור לחתוך גבינה בסכין של בשר אפי' ע"י נעיצה בקרקע כי כך החמירו על עצמם ליקח לגבינה סכין אחר דוקא אבל מ"מ לחתוך בו לחם לאכול גבינה בזה שפיר יש לנו לסמוך אמה שמקנחו תחלה (ט"ז), ומיהו העולם נזהרים אם לא בשעת הדחק ובדרך (מ"ז).

סימן צ - דיני כחל:

(א) להכחל (פי' הדרד של הבהמה), אסור מדברי סופרים, שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטא אסור מן התורה. לפיכך אם קרע ומירק החלב שבו, מותר לצלותו ולאכלו. ואם קרעו שתי וערב, ומחו בכותל עד שלא נשארה בו לחלוחית חלב, מותר לבשלו עם הבשר. וכחל שלא קרעו, בין של קמנה שלא הניקה בין של גדולה, אסור לבשלו. ואם עבר ובשלו, בפני עצמו(ג), (וכ"ש אם צלאו), מותר לאכלו. ואם בשלו עם בשר אחר, משערין אותו בששים, וכחל מן המנין. כיצד, אם היה הכל עם הכחל כמו ששים בכחל, הכחל אסור והשאר מותר. ואם היה בפחות מששים, הכל אסור. בין כך ובין כך, אם נפל לקדירה אחרת, אוסר אותה, ומשערין בו בס' כבראשונה(ז), שהכחל עצמו שנתבשל נעשה כחתיכה האסורה. ואין משערין בו אלא

¹³ לא עשיתי.

כמות שהוא בעת שנתבשל, לא כמות שהיה בשעה שנפל: הגה – ויש אומרים לאס נפל תחלה לקדירה שאין זה ס' (ח), ונאסר הכחל, אם נפלה אחר כך לקדירה אחרת, אין הכחל מצטרף לס', וכן עיקר:

(⁸⁰) הכחל כו' – הרמ"א בסעיף ב' חולק בהרבה דינים ולא כתב בלשון י"א אלא סידר סברתו הכל ביחד כדי לקצר (ש"ך).

(⁸¹) בין של קטנה שלא הניקה – וכן בכל דיני כחל אין חילוק בין של גדולה או של קטנה שלא הניקה (ש"ך).

(⁸²) בפני עצמו – פי' בלא בשר אבל פשיטא דבמים וירקות ושאר דברים חשיב כבישול בפני עצמו (ש"ך), ודע דכחל שנאסרה מותרת בהנאה והוא פשוט דכל בב"ח שאין אסור מן התורה מותר בהנאה עיין סי' פ"ז בהג"ה (ש"ד).

(⁸³) מותר לאוכלו – הטעם לפי שלא יצא מדדי הבהמה בחייה ולא נאסף אלא מובלע בבשר הוא ולא בא לכלל חלב ומיהו לכתחלה בעי קריעה מדרבנן (ט"ז).

(⁸⁴) משערין אותו בס' – בעינין ס' נגד כל הכחל ולא משערין במאי דנפק מיניה דלא ידעינן כמה נפק והמחבר לא כתבו מפני שהוא פשוט מעצמו (ש"ך), ולא אמרינן ספק דרבנן לקולא דכל א' ישער באומד הדעת שא"א לעמוד על שיעורו ויבואו להקל (ש"ד).

(⁸⁵) בין כך ובין כך – פי' בין שהיה שם ס' עם הכחל בין פחות מס' אסורה הכחל, והטעם שאסורה כשהיה ס' לפי שאנו חוששין שמא לא פלט כל חלבו בקדירה ראשונה ועדיין נשאר קצת חלבו בתוך הכחל לפיכך חוזר ואוסר כבתחילה (ט"ז).

(⁸⁶) ומשערין בו בס' כבראשונה – משמע אפי' אם נפל תחילה בפחות מס' הוי כבתחילה לצרף גם הכחל, והי"א של רמ"א חולק (ט"ז), הרמ"א לא פליג אהמחבר אלא באין בפעם א' ס' דאז נאסר הכחל מדינא שפי' החלב ונבלע אח"כ ומשום הכי בעינן בקדירה שניה ס' והוא כמו בשאר איסורין דרבנן לדין אבל ביש ס' בראשונה אף שהכחל אסורה הואיל ואין איסורה אלא משום מראית עין שפיר מצטרף הכחל גם בקדירה שניה ואף כשיש בשר בקדירה א' אפילו הכי מצטרף בשניה (מ"ז).

(⁸⁷) וי"א דאם נפל תחלה לקדירה כו' – כלומר לקדירה של בשר שאין בה ס' אפילו עם הכחל, דהיינו שנפל לפחות מחמשים ותשעה, שאז החלב היוצא ממנה לא נתבטל, א"כ נאסר הכחל מדינא. אבל כשנפל בס' שאז החלב היוצא ממנה נתבטל ולא נאסר הכחל אלא מפני מראית העין, אף בקדירה שנית מצטרף הכחל לס', דלא גרע מפני שנאסר דהא בקדירה הראשונה מצטרף הכחל לס' אף על פי שהוא עצמו אסור (ש"ך).

(ב) נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל (ט). ולבשלו בלא בשר, במיגון או בפשטיד"א, מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה בכותל, ולצלי, קריעה שתי וערב: הגה – ואם עבר וצלו (וי), אם קרעו שתי וערב וטחו זכותל, יש להחיר דיעבד במקום הפסד מרובה (יא)¹⁴, אבל צלוא הכי אין להחיר (יב). ומה שנהגו לקורעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולה (יג), עדיף ומהני יותר מטיחה זכותל. ולצלי, נוהגין לכתחלה לקורעו שתי וערב וטיחה זכותל (יד). מיהו אם עבר וצלואו, אפילו צלוא קריעה, שרי, אם נלכה לחוד צלוא צקר עמו. ואם נלכה עם צקר עמו, אם נקרע שתי וערב וטחו זכותל, שניהם מותרים (טו), ואם לאו, העליון מותר והתחתון אסור (טז). ואין לאסור שניהם, שמא נתהפך השפוד, דדיעבד לא מחזקינן איסורא, אבל לכתחלה אין ללכותו עם צקר כלל (יז). ולקדירה צלוא צקר, נוהגין זו איסור לכתחלה (יח). וה"ה לטגון, אפילו צלוא צקר, ואפילו נתייבש הכחל. ואם עבר וצלו בקדירה לצדו, דיעבד מותר (יט) אם נקרע שתי וערב וטחו זכותל. מיהו אם נתייבש, דהיינו לאחר שלשים יום (כ), אם עבר וצלו אפילו עם צקר, מותר דיעבד (כא). ולעשות פשטיד"א מן הכחל, צלוא צקר, נהגו זו היתר, אם אין אופיו הפשטיד"א זכותל, אבל זכותל דינו כמו צלוא בקדירה (כב). ויש פרושים המחמירים

¹⁴ מה דינו על הכלים.

ככל פשטיד"א, אם לא נתייבש הכחל תחלה. יש מחמירין שלא לאפות פשטיד"א כחל עם של נשך בתנור קטן, רק יש להניח אחד צפי התנור. וטוב לזוהר לכתחלה, כי אינו אלא חומר צעלמא:

(ט) נהגו שלא לבשלו כו' - כל זה מצד המנהג אבל לענין דינא בדיעבד נתבאר דעת המחבר בס"א ודעת הרמ"א (ש"ך).

(י) ואם עבר ובשלו - פירוש עם בשר (ט"ז), דאלו בלא בשר כל שקרעו שתי וערב וטחו בכותל אף בלא הפסד מרובה שרי הכחל (מ"ז).

(יא) יש להתיר בדיעבד במקום הפסד מרובה¹⁵ - אפילו עם בשר, אבל לבדה מותר ע"י קריעת שתי וערב וטיחה בכותל אפילו בלא הפסד מרובה (ש"ך).

(יב) אבל בלא"ה אין להתיר - פירוש בלא ס' אבל אם יש ס' בבשר שבקדירה עם הכחל נגד הכחל אז הבשר מותר והכחל אסור עכ"פ (ט"ז), משמע לבדו בלא בשר כל שיש ס' אף הכחל מותר ודווקא עם בשר שאז בשר אחר נותן טעם לחלב שבכחל אסרוהו משא"כ לבדו (מ"ז).

(יג) ומה שנהגו כו' - אם נתנו תחת המכבש הוי כטחו בכותל (ש"ך), והיינו ע"י קריעת שתי וערב מהני מכבש כמו טחו בכותל ובלא קרעו שתי וערב לא מהני מכבש (ש"ד), אם נחתכה עם בשר ביחד יש מקום לאסור שחלב היוצא נבלע בבשר בחוץ חיתוך שחותכים שניהם יחד, ודוקא אם נצלה כך בלי הדחה אסור אבל אם הודח היטב פשיטא דאין חשש איסור כמו בכל איסור שנבלע בצונן, ועי' לקמן צ"א סק"א (פ"ת).

(יד) ולצלי נוהגין לכתחלה כו' - היינו דמדינא נמי בעי הכי לכתחלה (ש"ך).

(טו) שניהם מותרים - אפילו ידוע שנתהפכו דכיון שנקרע שתי וערב וטחו בכותל חשוב כבשר ממש לענין זה (ש"ך).

(טז) ואם לאו העליון כו' - אם ידוע ששניהם היו תחובים בשוה בשפוד ולא היה שום א' מהן עליון או תחתון שניהם מותרין¹⁶ (ש"ך), היינו שידוע שהיה כל שעת צליה בשוה אז שניהם מותרים (ש"ד).

(יז) אבל לכתחלה אין לצלות כו' - הטעם משום ששפודים שלנו מונחים לארכן ופעמים ראש זה למעלה ופעמים זה למעלה (ש"ך), ובאותן שפודים שמתגלגלים מאליהן שרי (ש"ד).

(יח) נוהגים בו איסור לכתחלה - אפילו ע"י קריעת שתי וערב וטיחה בכותל והטעם יתבאר בס"ק (כד) (ש"ך).

(יט) ואם עבר ובשלו בקדירה לבדה בדיעבד מותר כו' - ויש אוסרין, ומ"מ ביבש¹⁷ לא נראה להחמיר כו' (ט"ז), וכל זה כשאין ששים אבל כשיש במים ששים אף הכחל שרי (מ"ז). מותר בדיעבד אפילו בלא ששים, אבל אם לא קרעו שתי וערב או לא טחו בכותל אפי' בדיעבד אסור עד שיהא ס' במים נגד הכחל וכחל מן המנין (ש"ך), בלי קריעת ששים הכחל מצטרף ומשמע דהכחל נמי מותר (ש"ד).

(כ) דהיינו לאחר ל' יום - היינו מסתמא אבל אי חזינן דיבשה היא ממש פשיטא דאפילו תוך ל' מותר (ש"ך).

(כא) מותר בדיעבד - אפילו בלא קריעת כלל.

(כב) דינו כמו בישול בקדרה - והא דקי"ל לעיל ס"ס ע"ח דפשטיד"א אפילו בלא מחבת יש לה דין בישול בקדרה שאני הכא כיון דמדינא שרי אלא משום גזירה אסור וכמו שכתבתי בס"ק (כד) א"כ ודאי דבמחבת דוקא דהוי דומיא דקדירה יש לגזור אבל לא בלא"ה (ש"ך), דווקא ע"י קריעת שתי וערב וטחו בכותל דלא הוה אלא גזירה שמא יבוא לבשלו עם בשר אחר אבל

¹⁵ ע"י באבאר היטב יורה דעה סימן לה ס"ק ד: כתב בתשובת נ"ש סימן נ"ה הפסד מועט הוא כבד של תרנגולת ושל יונה וכל מה שהוא יותר מזה הוי ה"מ. ומי שלבו נוקפו נ"ל כל מה שהפסיד בקרן קצת יתר משתות הוי ה"מ בלי ספק. ויש לחלק בין עני לעשיר דאינו אצלו ה"מ אלא ביות

¹⁶ היינו שכולם שוים ואין א' נוגע בשני?

¹⁷ היינו בתערובת של רוב כחל

בלא קריעה שתי וערב וטחו בכותל די"א דאסור אפילו לבדו בקדירה בהפסד מרובה הוא הדין פשטיד"א בתנור בלא מחבת נמי כן הוא (ש"ד).

(כג) שלא לאפות פשטיד"א כחל עם בשר כו' - אבל ודאי עם חלב מדינא אסור דודאי כחל בשר גמור הוא ואם אפה עם חלב בתנור אחד הוי כדין שאר בשר וחלב שנאפו בתנור אחד שיתבאר לקמן סי' צ"ו וק"ח ע"ש (ש"ך).

(ג) מותר לחתוך כחל רותח(כד) בסכין שחתכו בו בשר (וכל סכן כחל חי אע"פ שהוא מלח חלב(כז)). וכן מותר לחתוך בשר בסכין שחתכו בו כחל. וכן הדין לאכול זה בכלי שאכלו בו זה: הגה - וה"ה ללכות זה צפוד שכלו בו זה(כו). והוא הדין דמותר להניחו צקערה עם צקר ללי, אפילו שניהם חמים, דלאחר כליית הכחל דינו כשאר צקר לכל דבר(כז). ודוקא שנלכה כדינו(כח), דהיינו שקרעוהו תחלה שתי וערב וטיחה בכותל, אבל אם עבר וללחו בלא קריעה, או קריעה מועטת, כל דברים אלו לכתחלה אסורים. Error! Reference source not found., וזדעבד הכל מותר. ואם קרעוהו כדינו וללחו, אע"פ שמלא אחר כך גומות מלחות חלב, אין לחוש(כט). וכן אם הניחו כך שלם, קודם כלייתו, עם חלבו יום שלם, מותר. ולא אמרינן כדוש כמבוסל כפי האי גונא(ל):

(כד) מותר לחתוך כחל רותח כו' - דין זה אפילו לדין אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל וכמו שכתב הרב בהג"ה ול"ד לקדירה שנהגו שלא לבשלה לבדה אפילו ע"י קריעה שתי וערב וטיחה בכותל דמה שהחמירו בקדירה אינו אלא משום גזירה שמא יבאו לבשל עם בשר יחד וזה לא שייך גבי סכין (ש"ך).

(כה) וכ"ש כחל חי כו' - נראה להגיה בלשון הרב וכן כחל חי כו' (ש"ך).

(כו) והוא הדין לצלות זה בשפוד וכו' - מיירי שמלח הכחל דאל"כ הא עכ"פ צריך ללבן השפוד בלא"ה מכח בשר הכחל שיש בו דם (ט"ז).

(כז) דלאחר צליית הכחל דינה כשאר בשר לכל דבר - אפילו אחר צלייה אסור לבשלו (ט"ז), אף קרעו שתי וערב וטחו בכותל משום גזירה אטו יבשלם עם בשר אחר כו', וסיים היינו לכתחילה אבל דיעבד אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל וצלו ובישלו אחר כך שרי. ויש לעיין אם צלו בלי קריעה דשרי דיעבד מהו הדין אם בישלו אח"כ וכפי הנראה דיש לאסור (מ"ז).

(כח) ודוקא שנצלה כדינו כו' - אם נצלה כל צרכו אפילו לא טחו בכותל אלא קרעו שתי וערב מותר לחתכו בסכין של בשר ולא בעינן טיחה אלא כשלא נצלה כל צרכו אבל לאחר שנצלה כל צרכו וגם קרעו היטב קורא אני על המחמיר חסיד שוטה והדיוט (ש"ך).

(כט) גומות מלאות חלב כו' - שחוטה היא גזירת חכמים משום בשר בחלב וכל שלא פירש לא גזרו ועוד דלא גרע מדם האיברים שלא פירש בצלייה שמותר אבל אם לא נקרע כדינו הוי חלב כנוס בתוכו ומקרי פירש ואסור מדרבנן (ט"ז).

(ל) ולא אמרינן כבוש כמבושל - לפי שחלב שחוטה מדרבנן לא גזרו ביה רבנן בצונן לומר כבוש כמבושל אף על פי שהחלב הוא צלול בעיני ומיהו אם היה בשר אחר שרוי בצונן בחלב שחוטה או אפילו הכחל עצמה לאחר שפירש החלב פעם אחת ממנה בזה אין אנו מחלקים ואפי' בצונן אסור כמו בחלב אחר וי"א שכל חלב שחוטה אין בו איסור כבוש בצונן (ט"ז). אף בשר עוף בחלב שחוטה ע"י כבישה אסור, ודלא כט"ז (מ"ז).

(ד) לצלות כחל(לא) או למולחו עם הבשר, דינו כדין צליית או מליחת כבד עם בשר. ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר(לב): הגה - ואין למולחו עם צקר, אבל דיעבד, ככל ענין מותר(לג). עור הקיבה, לאחר שהוסר חלבו מתוכו והודה, יש לו דין שאר צקר ומותר למלחו עם שאר צקר(לד), ואין לו דין כחל כלל:

(לא) לצלות כחל כו' - ר"ל דלכתחלה אסור לצלות או למלוח כחל על בשר אלא תחת הבשר ובדיעבד אפילו על הבשר מותר ובשפודים שלנו אסור לכתחלה בכל ענין (ש"ך).

(לב) ויש מי שמתיר - אפילו לכתחלה למלוח כחל על בשר אפילו בלא קריעה כלל ול"ד לכבד שאין דרך המלח להפליט אלא דם אבל לא חלב שבו (ש"ך).

(לג) אבל בדיעבד בכל ענין מותר - אם שהה בכלי שאינו מנוקב כשיעור על האש ויש ציר אפשר דאסור דכבוש כמבושל, והט"ז (לעיל ס"ק (ל)) מתיר (מ"ז).
(לד) ומותר למלחו עם שאר בשר - וכן לבשלו (ש"ך), כיון שהוסר החלב מתוכו הוה כשאר בשר (ש"ד).

סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו:

(א) לא בשר וגבינה שנגעו זה בזה מותרים אלא שצריך להדיח מקום נגיעתן ומותר לצור אותם במטפחת אחת ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה:

(כ) אלא שצריך להדיח כו' - דוקא כשהאחד מהן לח אבל אם שניהם יבשים אפילו הדחה א"צ (ש"ך), גבינות כשירות ובלתי כשירות נמלחו יחד אסור (ש"ד), ומיהו דבר חריף אפילו יבש כצונן לח דמי ובעי הדחה כמ"ש בסעיף ה'. והאי הדחה היינו הדחה בעלמא בלא שפשוף אבל היתר שנגע באיסור שמן בעי שפשוף עד שידע באומד הדעת שסר ממנו השמנונית. וי"א דדוקא דוחקא דסכינא ושמנונית בעי שפשוף כגון שחתך בשר בסכין שחתך בו חלב אבל דוחקא בלא שמנונית או שמנונית בלא דוחקא סגי בהדחה בעלמא, אבל חלב שנמחה במים שנדבק ביותר ובעי שפשוף גדול ולהכי לעיל בסי' ס"ד אסור להדיח בכלי שמדיח בו חלבים אף על גב דליכא דוחקא וכתב עוד דחלב מהותך או חמאה שנפל ע"ג בשר צונן ונקרש ונתייבש שם צריך שפשוף גדול. ודבר רך כגון קישואין דסי' צ"ו סעיף ה' וכיוצא בו בעי גרידה. ואם נמלח או נצלה בלא הדחה מותר בדיעבד (פ"ת).

(ב) לבל מידי דבעי הדחה (ב) כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן, אסור לכתחלה דילמא אכיל בלא הדחה (ד), ודוקא מבושל דלאו אורחיה בהדחה, אבל מידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו, שרי לכתחילה: הגה לזדוקא דזכר ק"ט צו לחלומית קת"ה) אכל דזכר יבש ממט אס לא כלע הכלי רק צונן מותר להניח צו דזכר יבש כלל הדחה כלל וע"ל סימן קכ"ב:

(ג) כל מידי דבעי הדחה כו' - דה"א דוקא בשר וגבינה עצמם אבל בכלי שלהם א"צ ליזהר קמ"ל דכל מידי דבעי הדחה ואפילו בכלי (ט"ז), וי"א דבבשר בחלב נוגעין זה בזה וודאי מדינא צריך הדחה והיכא דאי אפשר בהדחה אסור אפילו דיעבד כמו קישות גריר לבי פסקיה וכן לחם כמו שאבאר. ומיהו להניח היתר בכלי איסור אפשר דהאי הדחה חומרא בעלמא הוה כיון דמיירי עכ"פ בקערה מקונחת יפה אלא שאינה מודחת. ולדינא נראה אפילו ב' דברים שאין שמנים אפילו אורחיה בהדחה כמו בשר חי אסור¹⁸ דצריך שפשוף גדול ודווקא להניח בכלי איסור מקונחת הוא דמתיר (מ"ז).

(ד) להניח בשר כו' - וה"ה להניח איסור צונן בכלי של היתר צונן שאין דרכו להדיח את הכלי אסור לכתחלה מה"ט (ש"ך).

(ה) אסור לכתחלה כו' - לפ"ז לא יפה עושין ההולכי דרכים שאוכלים הרינג"ש מלוחים על כלי הכותיים שהרי צריך הדחה אחר שמונח עליהם, וכ"ש שלא יפה עושים אותם הקונים מיני קשואים מלוחים שקורין אוגרקי"ש עם מי המלח ואוכלים בקערה שלהם שהרי אפי' הקשואים צריכים הדחה אם הושמו בקערה שלהם וא"כ המי המלח דלא שייך בו הדחה נאסרה כולה, ושעת הדחק כגון שנתאכסן בבית עובד כוכבים כדיעבד דמי (ט"ז), מ"ש הט"ז דנתאכסן בבית גוי הוה דיעבד ושרי והרי אפשר בתיקון שירחוץ הכלי יפה ואז וודאי שרי ליתן דרך עראי שם היתר צונן אפילו מלוחים דאין מפליט (מ"ז), וי"א טעם לדעת הט"ז מאחר שעשה כן במזיד נאסר כולה למבטל או למי שנתבטל בשבילו כדלקמן סי' צ"ט, אבל בנתן לתוכו בשוגג ודאי דמותר דבטל במיעוטו (פ"ת).

¹⁸ למה צריך שפשוף.

(ח) ודוקא בדבר שיש בו לחלוחית כו' - כלי שנשתמש בו איסור צונן מותר להניח בו ביבש חם כמו שזכרנו בכלי חמץ שאם נשתמשו בו בצונן מותר להניח בו אפי' מצה בחמץ וא"כ ק"ו הוא דמותר להשתמש צונן לח דטפי גרע יבש חם מצונן לח, ונראה שיש כאן ט"ס וצ"ל אבל דבר יבש ממש או אם לא בלע הכלי רק בצונן מותר להניח בו דבר לח בלא הדחה וביאור דבריו דקאי על מ"ש הש"ע בקערה של איסור צונן והיינו שנשתמשו בו בחמץ כמו שזכרתי לעיל וע"ז אמר דבדבר יבש מותר להשתמש בו בלא הדחה וכן אם לא השתמשו בו איסור תחלה רק בצונן מותר אח"כ בלא הדחה אפי' בדבר לח (ט"ז), ואפשר דברים חריפים הוה כמו לח לענין זה דאם שימש בחמץ אסור להניח אח"כ יבש לגמרי (מ"ז). כלים של עובד כוכבים שהודחו יפה היינו דידעין שהודחו יפה כגון שהדיחם ישראל עכשיו ואין ר"ל דדוקא הדחה בעינן שהקנוח יפה הוא בכ"מ כהדחה דודאי אם קינח הכלי בענין שאין בו שמנונית כלל אין סברא כלל להצריכו הדחה דהא לא נגע באיסור ומה שבלע בו אינו מפליט בצונן, וקדרה שנתבשל בה בשר בחלב מותר לתת בה פירות או צונן דמשמע אפי' צונן לח ומשמע אפילו דבר שאין דרכו להדיח דומיא דפירות אלא דהתם מיירי שמקנחה היטב בתחלה, מיהו כל זה בדרך עראי אבל אם בא להשתמש בהן דרך קבע, אפילו צונן אסור גזירה שמא ישתמש בהן חמץ (ש"ך), כלי עצם שאין תקנה בהגעלה דחייס או כלי עץ שבלעו ע"י אש שנפל חלב חם מהותך מנר דהוה תשמישו ע"י אור עיין סי' צ"ב בלא נפסק הקילוח וה"ה נר עשוי כעין פתילה כמו שלנו אם נפל הנר על כלי עץ נבלע ע"י אור לא סגי בהגעלה כמו שאבאר שם א"כ אפילו דרך עראי אסור כמו כלי חרס דחד טעמא הוא כיון דא"א בהגעלה אתי לידי תקלה [הגהות רעק"א: אין זה מיקרי על אש, דפשיטא דיש לו תקנה בהגעלה]. ומיהו להניח כלי איסור בביתו בלי להשתמש ביה משמע דשרי ולא חיישינן דלמא אתי לידי תקלה דבדיל מיניה (ש"ד).

(ג) צריך לזוהר שלא יגע בשר בלחם שאם יגע בו אסור לאכלו עם גבינה וכן יזהר שלא יגע בו גבינה שאם יגע בו אסור לאכלו עם בשר:

(י) שאם יגע בו אסור לאכלו עם גבינה - בלא הדחה וחיישינן דלמא אשתלי ואכיל בלא הדחה וכבר נתבאר בס"ק א' דדוקא כשאחד מהן לח (ש"ך), י"א דבלחם לא מהני הדחה ומשום הכי חיישינן שמא ישכח ויבוא לאוכלו עם בשר או להיפך (ש"ד), אף אם נדבק ביותר נהי דהדחה לא מהני מכל מקום גרידה ודאי מהני כמו בקישואים דסימן צ"ו סעיף ה', ומ"מ נראה דבלחם יש חילוק אם נגע בלחם שלם או בפרוס מצד חוץ במקום הקשה סגי בהדחה אבל אם נגע מצד פנימי במקום הרך בעי גרידה (פ"ת).

(ד) ל' בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד (ז) ואפי' בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור (ח) משום דתתאה גבר (ט) אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן קולף הבשר (י) ושאר הבשר מותר (ל' צונמקס סהצכר לניך קליפה אס' לא קלפוחו וצקלו כך מותר צדיעצז(י"א)) והחלב מותר כולו ואם נפלו זה לתוך זה צוננן מדיח הבשר ומותר:

(י) שנתערבו יחד - ואם הוא בכלי עיין סי' ק"ה סעיף ג' ושיעור החמימות כמה הוא ג"כ בסי' ק"ה (ט"ז).

(מ) הכל אסור - משום דתתאה גבר והיינו דוקא באיסור מחמת עצמו אבל אם הוא איסור בלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב (ט"ז),¹⁹ צונן לתוך חם של כלי ראשון שהוסר מהאור ועדיין יד סולדת בו דין כלי ראשון לגמרי יש לו ומפליט ומבליע כא' ואפילו שניהם יבשים ולדידן אוסר הכל אף שהם כחושים שאין אנו בקיאיין כמבואר לקמן סי' ק"ה (רמ"א ס"ה) ולהמחבר עכ"פ כדי נטילה אוסר. ואם מונחים זה אצל זה מבואר לקמן סי' ק"ה ס"ג בהג"ה דאם הא' קר וא' חם סגי בקליפה ועיין ט"ז שם אות ה' החמיר במקום שאין הפסד מרובה

הגהות רעק"א: נ"ב וע' לקמן סי' צ"ד בשפ"ד סק"ג מה שמסתפק עוד הרב המחבר ז"ל¹⁹

ועיין ש"ך שם אות ט' והיינו כשהאיסור חם אבל כשהיתר חם, בקליפה סגי. ומיהו נראה שהוא דוקא בשניהם יבשים אבל אם מונח היתר חם אצל איסור צלול קר אוסר להיתר כולו והוא הדין בהיתר חם ואיסור צלול קר וכדאמרן לט"ז בסימן ק"ה דמחמיר באין הפסד מרובה. כל שעומד על האש לא שייך ביה תתאה ועילאה והוה כשניהם חמין, ועומד קדירה קרה אצל האש ונפל לתוכה חם מכלי ראשון תתאה גבר. קליפה זו לא הוה אלא חומר בעלמא מדרבנן, דיעבד שרי באי אפשר לקלוף כמו שאבאר באות ז' וא"כ בספק אי נפל חם לתוך צונן יש להקל דהוה ספיקא דרבנן ולקולא באם הקליפה הפסד קצת. אף שהתחתון חם שיד סולדת בו הוה כלי שני ושייך ביה תתאה גבר, כל שכן כשהתחתון אין יס"ב, אין אוסר יותר מכדי קליפה ושייך ביה תתאה ואף כשהתחתון אין יד סולדת בו כלי ראשון. תתאה גבר ואוסר רק כדי קליפה אף בשמן אין אוסר יותר, ומיהו בנפסק הקילוח לא הוה אלא מדרבנן ובלא נפסק הוה מן התורה ובבשר בחלב ובשבת חייב²⁰ דמבשל כדי קליפה ומיהו ספיקא הוה לא ודאי (מ"ז), הכל אסור אם אין ס' ודוקא שנפל לתוך בשר רותח שמונח בקדירה²¹ אבל לא על בשר רותח צלי חוץ לקדירה למחבר [בדבר כחוש – מ"ז], ולדידן בכל ענין אסור עד ס' (ש"ך).

^(ט) משום דתתאה גבר - כלומר שהתחתון שהוא רותח שמונח בקדירה²¹ אבל לא על בשר רותח עליון ותחתון ואפילו שניהם יבשים (ש"ד).

^(י) קולף הבשר - הטעם דאדמיקר ליה בלע (ט"ז). משום דכאן דהתחתון הוא צונן הוא מקרר העליון אלא דאדמיקר ליה בלע פורתא לכך צריך קליפה ועיי' בסי' ק"ה ס"ג עוד מדיני תתאה גבר גם נתבאר שם דאפי' נפל החלב רותח על בשר צונן ע"י עירוי שלא נפסק הקלוח סגי בקליפה וכן אפילו נפסק הקלוח בעי קליפה (ש"ך), עירוי שלא נפסק הקילוח מספק אמרינן מבשל כדי קליפה בבשר בחלב ובשבת, ואם נפסק הקילוח אין מבשל רק מפליט ומבליע כדי קליפה, וגם זה רק חומר בעלמא מדרבנן כמו שכתבתי בט"ז אות (ח) (ש"ד).

^(יא) ובמקום שהבשר כו' - לא קאמר הרמ"א דבמקום שצריך קליפה ובשלוהו בלא קליפה דמותר בדיעבד אלא דומיא דהכא דחלב מותר מטעמא דלא שייך ביה קליפה דהיינו שהוא דבר הנבלל והקליפה נתערבה וכה"ג אם נתבשל הבשר בלא קליפה ונבלל בענין דאינו מכירו דלא שייך ביה קליפה מותר בדיעבד, אבל כשנתבשל ועדיין מכירו בענין דשייך ביה קליפה צריך ס' (ש"ך), היכא דהקליפה הוה רק חומר מדרבנן אין צריך ס' נגדו אבל היכא דמדינא צריך קליפה צריך ס' נגד הקליפה עיי' ס"ק (ח) (ש"ד), כל היכא דלא נפסק הקילוח דאסור מדינא אין להקל ובעינין ס' נגד הקליפה אבל בעירוי שנפסק הקילוח יש להקל ובפרט בבשר בחלב דכל היכא דליכא בישול הוא מדרבנן ובשאר איסורים אין להקל רק בהפסד מרובה (פ"ת).

^(יב) והחלב מותר כולו - וי"א שכל מקום שצריך קליפה אוסרת עד כדי ס' (ט"ז), לענין הלכה ראוי להחמיר אלא בהפסד מרובה (מ"ז). יש לחלק בין היכא שהוריקו השומן בנחת וידוע שהקלוח נוגע תמיד בתחתית הכלי ונוגע תמיד ברתחתו בהעכבר וכל הקלוח כולו הוא קליפתו כי כל טפה אחת שנוגע בהעכבר בא חבירו ודוחפו ונוגע גם הוא כו' אמנם כאן מיירי בחלב רותח שנפל בבת אחת שפיכה מרובה (פ"ת).

^(יג) ואם נפלו זה לתוך זה צוננים כו' - אם ההיתר לח שנפל לאיסור גוש היכא דאי אפשר בהדחה שרי דכ"ש הוא מקליפה היכא דאי אפשר (ש"ד).

^(יד) ל'מליח שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו, דהיינו (נד) בעין מליח שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה, כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו: הגה וי"ל ללאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח ולכורך גדול²² (טו) כגון בהפסד מרובה והוא לכורך סעיוות מלוח יש לסמוך אמקילין אבל בלאו הכי אין להקל כלל אפי' לא נמלח הצער משני לדיו רק מלך אחד

²⁰ נדצ"ל אסור.

²¹ היינו שיש בו רוטב

²² אם יש לו טעם איסור, גם כן אפשר להקל או לא.

כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו מחשב רותח אבל כל שלא נמלח כל כך מחשב כונן אפי' נמלח משני דדין וי"א דאנן אין בקיאים בדבר ויש לנו לחשוב אפילו מליחת כלי כרותח וטוב להחמיר במקו' שאין הפסד מרובה: ומליח בעין מליח דבעי לה לארחא אפי' לאחר שהדיחו הוי אינו נאכל מחמת מלחו וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח לאסור כדי קליפה ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון(טז) למליח תחתון ותפל עליון לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו הילכך בשר וגבינה המלוחים(יז) שנגעו זה בזה צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם ואם אחד מהם מלוח והשני תפל המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה: הגה וי"א דככל מליחה לנו משערין צ"ע ועיין לקמן סימן ק"ה כולל נוהגין והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי היינו שהטמא יבש(יח) אבל אם הוא דבר כלול נאסור הטהור מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו בולע האיסורי(יט) שאכלו ושניהם אסורים(כ) ודוקא שהטהור לח קצת אבל אם הוא יבש(כא) לגמרי אינו בולע מדבר לח שאכלו: ואם הם יבשים אפילו הם מלוחים או לחים ולא מחמת מליחה סגי בהדחה: הגה כל ליר מבשר שנמלח אפילו לא נמלח רק לכלי חשב רותח ולכן אם נפלה ליר על הגבינה או על כלי אוסר אפילו במקום שאין הבשר אוסר דל"ל נחשב רותח מכל מקום ה"ל חשיב אינו נאכל מחמת מלחו. וז"ל של בשר שאוסר שנפל על הכלי צריך הגעלה ואם הוא כלי חרס צריך שזירה ואם לא נפל רק על מקום אחד(כב) בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודיו(כג) (ע"ל ס"ד הג"ה א').

(ד) דהיינו כו' - לא אמרינן שפסק כח המלח אלא היכא שהפליט דם כי דרך המלח להפליט דם ולא שאר דברים, א"כ דוקא בכה"ג אמרינן דלאחר ששהה שיעור מליחה פסק כח המלח הואיל והפליט דם, משא"כ בשאר דברים, ואין להקל אלא במקום הפסד מרובה וסעודת מצוה ומיהו בתוך שיעור מליחה לעולם אסור אפילו בהפסד מרובה וסעודת מצוה (ש"ך).

(ט) ולצורך גדול כו' - לעיל סי' ס"ט סעיף כ' ביארנו הדברים האלו (ט"ז).

(י) ואין חילוק כו' - ולעיל סי' ע' ס"ד ולקמן סי' ק"ה סי"א פסק לחלק במליח בין עליון לתחתון וצ"ל דדוקא לאסור כולה דהיינו בשמן יש חילוק אבל לאסור כדי קליפה כגון בכחוש אין חילוק דנהי דתתאה גבר מ"מ קליפה מיהא בעי כמו בסעיף ד' (ש"ך), וי"א שיש חילוק במליחה בין תתאה דמדינא צריך קליפה ואוסר עד ס' אח"כ, ובין עלאה דלא הוה מדינא (ש"ד).

(י"א) הלכך בשר וגבינה המלוחים - צריך להוסיף "לחין" (ט"ז), אם א' יבש וא' לח שניהם מותרים וכמ"ש הש"ך לקמן ס"ק (כא) (מ"ז).

(י"ב) היינו שהטמא יבש כו' - חלב רך שאינו מהותך לא מיקרי דבר צלול (ש"ך), ור"ל אף שלח קצת כל שהוא גוש שרי (ש"ד).

(י"ג) האיסור - צ"ל מהאיסור (ט"ז), "שאינו נאכל מחמת" נחקק, ובמקומו צ"ל "שאינו מלוח דמחמת", ול"ד לבשר רותח שנפל לתוך חלב צונן דלא נאסר אלא כדי קליפה ולא אמרינן דמחמת רתיחתו בולע האיסור צלול שאצלו דהתם כיון דתתאה גבר נצטנן הבשר אבל במליחה לא שייך תתאה גבר (ש"ך), לפ"ז ה"ק דהטהור המליח נאסר מטמא תפל דטהור חשוב רותח ובולע איסור צלול בעין, משא"כ כשהטמא הוא דבר גוש דאין כח בטהור מליח להפליט מן הטמא, ולפ"ז לדידן אף במליח קצת שאין אנו בקיאים, אסור באין הפסד מרובה, כמ"ש הרמ"א לעיל, משא"כ לפי מ"ש הט"ז, משמע דדוקא שאינו נאכל מחמת מלחו ואולי בהפסד מרובה מיירי. ודע דלדידן כל שנמלח מליחה מועטת באין הפסד מרובה חשיב רותח ובהפסד מרובה יש להתיר. ציר הנוטף ממליחת בשר אף מבשר שנמלח רק מעט חשיב וודאי רותח ואפילו בהפסד מרובה אסור, אבל לחים קצת אפשר להתיר בהפסד מרובה (ש"ד).

(י"ד) ושניהם אסורים - כלומר בבשר בחלב אף על פי שהבשר לבדו מלוח שניהם אסורים אבל אם החלב לבדו מלוח שניהם אסורים לכתחילה על אף שיש מקילים בדבר (ש"ך).

(י"ה) אבל אם הוא יבש כו' - משמע אפילו מלוח הכל מותר (ש"ך), וכן אפילו אם נמלחו ונתיבשו ואח"כ נתלחחו מחמת דבר אחר והמלח עליו חשיב תו כתפל ואפי' באין הפסד מרובה וזה

שכתב המחבר או לחים ולא מחמת מליחה ר"ל שנתלחלו אח"כ והמלח עדיין עליו, ומ"ש הש"ך דווקא בשניהם יבשים, אבל אם יש לח, אז היבש אסור והלח מותר (ש"ד).

(כב) ואם לא נפל רק על מקום אחד כו' - פי' דאם נפל על כל הכלי לא שייך קליפה דיפסיד הכלי א"נ טורח גדול הוא, ואם הוא בענין שאין פסידא ורוצה לטרוח מותר אבל בכלי שנבלע בו ע"י חמין וכה"ג דנבלע בכל הכלי אבל ציר מלוח אינו נבלע אלא כדי קליפה (ש"ך), ואם נפל טיפת ציר מלוח על כיסוי הסיר מבחוץ וקלפו למקום ההוא והיה ערב שבת ושעת הדחק שאי אפשר להכין אחרת והתירתי להטמין בה על אותה שבת (וגם היה צד להקל שנפל בחוץ) [הגהות רעק"א: נ"ב לעיל סי' ס"ט סקפ"ב ד"ה מעשה שהיה²³]. ואם נבלע דבר שמן ע"י מליחה בכלי נמי אין אוסר יותר מכדי קליפה [אם הכלי תחתון] ואף דבמליחה אנו פוסקין דלא אמרינן תתאה עיין סי' ק"ה מ"מ בכלי אמרינן כן א"כ וודאי אין לחלק בין כחוש לשמן. כלי הנאסר ע"י מליחה לא מהני הגעלה ע"י עירווי דעירווי ספק הוא אי מבשל כדי קליפה ולחומרא והלכך לא מהני ביה הגעלה על ידי עירווי אלא בעינן הגעלה מכלי ראשון (ש"ד), ועיין מ"ש בזה לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ז (פ"ת), אם נפל ציר או חלב מהותך חם בכלי ואין יודע באיזה מקום והוא מיעוט הכלי בטל ברוב. ונראה דאם הוא כלי שאפשר בהגעלה צריך הגעלה עיין לקמן סימן ק"ב ס"ג (פ"ת).

(ו) היבא אמרינן דאינו אוסר אלא כדי קליפה כשאין שום אחת מהחתיכות שמינה שאם היתה שמינה כולה אסורה(כג) (ע"ל סימן ק"ה ס"א) וכן חברתה אסורה כולה מפני שהשומן מפעפע (ועיין לקמן סימן ק"ה)(כד):

(כג) שאם היתה שמנה כו' - כלומר דאם היתה אחת מהן שמינה או הגבינה או הבשר הכל אסור דאזיל האי ומפטם להאי והוי כאילו הכל שמן וכדלעיל סי' ע' ס"ד וסי' ק"ה (ש"ך).

(כד) וע"ל סי' ק"ה ס"ט - נתבאר דלדידן אין חילוק בין כחוש לשמן וכל מליחה אנו משערין בס' (ש"ך), אמנם באיסור דרבנן דלא שייך ביה כלל שמנונית כמו חמץ יש להקל (ש"ד).

(ז) ל"הא דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו הני מילי בבשר חי, אבל צלי(כה) ל"הרותח שנפל למליח אפילו נאכל מחמת מלחו(כו) בעי קליפה(כז), ואם יש בו בקעים²⁴ או שהוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח כולו אסור: הגה וס"ה חפוי ומנוקל ל"ו"ח לאפילו הם לווננים דינא הכי וכן יט' לנהוג חס אין הפסד מרובה:

(כה) אבל צלי כו' - דע שיש בענין זה ג' שיטות: א', הסוכרים דבשר צלי אפילו צונן שנפל לחלב אפילו נאכל מחמת מלחו בעי קליפה ואם יש בבשר בקעים או שהוא מתובל בתבלין אפילו הוא חי כולו אסור. ב', אם הצלי צונן לעולם א"צ אלא הדחה אלא דאם הוא רותח צריך קליפה ואם יש בו בקעים או מתובל בתבלין והוא רותח כולו אסור. ג', צלי צונן צריך קליפה ואי מתובל בתבלין או יש בקעים והוא צלי צונן כולו אסור אבל בחי לא (ש"ך), ולדינא הש"ך נוטה להחמיר אפילו בהפסד מרובה אפילו שניהם צוננין כל שהם צלויין (ש"ד), וי"א דצריך כדי נטילה בצלי אף כנפל לתוך צונן ואין זה דומה לשאר חם לתוך צונן דרותח דצלי מבליע טפי מרותח דבשר חם מחמת כלי ראשון (פ"ת).

(כז) אפילו נאכל מחמת מלחו כו' - אינו מכוון דעדיפא מינה ה"ל לאשמועינן אפילו לא נמלח כלל כיון דהוא רותח כדין כל חם לתוך צונן דבעי קליפה וצ"ל משום דכיון דנאכל מחמת מלחו ולא נמלח כלל דין אחד להם לא ירד לדקדק בכך (ש"ך).

(כח) בעי קליפה - כדין כל חם לתוך צונן דבעי קליפה (ש"ך).

(כח) ה"ה אפוי ומבושל - כלומר דאפוי ומבושל חשוב כצלי למר ברותח ולמר בצונן (ש"ך), להמחבר ברותח בעי קליפה ולהרמ"א במקום שאין הפסד מרובה אף באפוי צונן יש לאסור כל

²³ לא עשיתי.

²⁴ אם חציו יש בו בקעים? הן באורך והן בעומק?

שנפל לחלב צונן (ש"ד), יש להסתפק אם נכבש הבשר תחלה תוך המים מעל"ע דקיי"ל כבוש כמבושל אי לענין זה נמי דינו כמבושל²⁵ (פ"ת).

(כט) וי"א דאפי' הם צוננים - אפילו צלי כל שלא נמלח אחד מהם ונמלח א' מהם ואפי' נאכל מחמת מלחו אסור. ורמ"א שכתב כאן שבמקום הפסד מרובה יש להקל כסברא הראשונה דמיקל בנאכל מחמת מלחו כל שאינו צלי רותח ולעיל כתב הוא עצמו בסעיף ה' דאנן אין בקיאיין בדבר ויש לאסור אפי' במליחת צלי באין הפסד מרובה נראה לע"ד דתרי קולי לא מקלינן בשביל הפסד מרובה דהיינו לומר שמליחת צלי לא מקרי אינו נאכל מחמת מלחו וגם לסמוך על דעה הראשונה דהכא דאין לאסור ביש בקעים אלא בצלי רותח דוקא (ט"ז), וי"א דרמ"א דמיקל אפשר דמיירי באין מלוח כלל התיר בהפסד מרובה לא בנמלח קצת, ובנמלח קצת אין להתיר אפילו בהפסד מרובה (מ"ז). אין חילוק בין נמלח קצת שנאכל מחמת מלחו ובין לא נמלח כלל לעולם בצלי צונן נמי דינא הכי, ומ"מ החלב מותר ולא אמרינן דמפליט הצלי או האפוי והמבושל (ש"ך), וי"א אם לא נמלח החלב כלל אפילו הכי הם אסורים אבל החלב מותר כל שלא נמלח כלל אבל נמלח קצת אין אנו בקיאיין בין מליחה מרובה למועטת ובאין הפסד מרובה אסור (ש"ד).

(ל) דאפילו הם צוננים כו' - מלשון זה משמע דבהא מודה להמחבר דבצלי רותח נמי דינא הכי, דאם אינו מתובל בתבלין ואין בו בקעים, סגי בקליפה, מיהו כל זה דוקא כשנפל הצלי רותח לתוך החלב אבל נפל החלב או שאר איסור על הצלי רותח יתבאר דינו בסימן צ"ב ס"ק ג' וסי' ק"ה ע"ש (ש"ך).

(ח) אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה או ע"י כבוש אלא באכילה אבל לא בהנאה:

(לא) אין בשר בחלב כו' - עיין בר"ס פ"ז ובמ"ש שם ס"ק (ש"ך).

^א חולין קטו ע"ב.

^ב תורת הבית הקצר ב"ג ש"ד פד ע"ב.

^ג או"ה ארוך כלל ל' דין ה.

^ד מכילתא דרבי ישמעאל משפטים, מסכתא דכספא פרשה כ.

^ה חולין קיג ע"א.

^ו שם קג ע"ב.

^ז שו"ת הרשב"א ח"ג רנז.

^ח ביצה ז ע"א, רשב"א תורת הבית הקצר ב"ג ריש ש"ד פד ע"ב.

^ט רמב"ם מאכ"א פ"ט ה"ו.

^י או"ה הארוך כלל ל"א דין יב ויג.

^{יא} ??

^{יב} מהר"ל מנהגים הלכות או"ה עב ע"א.

^{יג} פסרי מהר"ו סי' כד.

^{יד} רא"ש חולין פרק כל בשר סי' נא.

^{טו} רי"ף חולין מג ע"א.

^{טז} ב"י.

^{יז} שערי דורא פג א מר"ת

^{יח} שבלי הלקט ח"ב סי' לד.

^{יט} חולין קטז ע"א, ורשב"א שם, ורמב"ם מאכ"א פ"ג ה"ג.

^כ מרדכי שם תשלג.

^{כא} חולין קג ע"ב.

^{כב} שם קד ע"ב.

^{כג} איסור והיתר הארוך כלל מ' (דין יג).

^{כד} הגהת אשר"י פרק כל הבשר (סי' כ) בשם אור זרוע (ח"א סי' תסב).

^{כה} רמב"ם מאכ"א פ"ט הכ"ז.

יורה דעה עם מאיר הדעה

כז ר"ן חולין לז ע"ב ד"ה אמר.

כח מרדכי חולין תרפז.

כט בהגהות אשר"י (פכ"ה סי' ז) בשם אור זרוע (ח"א סי' תס).

ל חולין קט ע"א. ל

לא חולין קז ע"ב.

לב רשב"א תורת הבית הארוך ב"ד סוף ש"א כא ע"ב בשם בעל העיטור (ח"ב שער א ח"ד הלכות הכשר הבשר יג ע"ד).

לג דעת עצמו על פי פסחים ל ע"ב.

לד פסחים עז ע"א.

לה או"ה כט ב.

לו רא"ש חולין גיד הנשה סי' כד

לז חולין קיב ע"א.

לח ר"ן חוקין מא ע"ב ד"ה וחי וצלי

לט רא"ש חולקין פכ"ה סו"ס לג